

Jerzy Z. Pająk
Kielce

ZJAZDY OKRĘGOWEJ KOMISJI POROZUMIEWAWCZEJ STRONNICTW NIEPODLEGŁOŚCIOWYCH W KIELCACH W LISTOPADZIE 1917 ROKU

Po rozwiązaniu Centralnego Komitetu Narodowego w czerwcu 1917 roku, w jego miejsce powstała w Warszawie nowa, o znacznie luźniejszym charakterze reprezentacja polityczna stronnictw lewicy niepodległościowej - Komisja Porozumiewawcza Stronnictw Demokratycznych. Działała ona aż do końca I wojny światowej. W jej skład wchodziły: Polska Partia Socjalistyczna, Polskie Stronnictwo Ludowe - „Wyzwolenie”, Partia Niezawisłości Narodowej i Zjednoczenie Stronnictw Demokratycznych oraz Polska Organizacja Wojskowa i Polska Liga Pogotowia Wojennego Kobiet. Czołowymi działaczami KPSD byli Kazimierz Bagiński (PSL), Norbert Barlicki (PPS), Aleksander Bogusławski (PSL), Medard Downarowicz (PNN), Stanisław Kempner (ZSD), Stanisław Osiecki (PSL), Franciszek Paschalski (ZSD), Feliks Perl (PPS), Juliusz Poniatowski (PSL), Tadeusz Szpotański (PNN), Artur Śliwiński (PNN), Eugeniusz Śmiarowski (ZSD), Stanisław Thugutt (PNN), Bronisław Ziemięcki (PPS).

KPSD opowiadała się za uzyskaniem przez Polskę pełnej niepodległości. Przyszłe państwo polskie widziała jako republikę demokratyczną, której naczelną instytucją powinien być sejm wybierany na podstawie pięcioprzymiotnikowego prawa wyborczego. Stąd znajdowała się w opozycji wobec władz niemieckich i austro-węgierskich sprawujących ówczesnie rządy w okupowanym Królestwie Polskim. Zwalczała także utworzone przezeń instytucje takie jak Rada Regencyjna i Rada Stanu. Ugrupowania tworzące KPSD stały się po nieudanych rozmowach z partiami prawicowymi podstawą polityczną dla powstałego w nocy z 6 na 7 listopada 1918 roku Tymczasowego Rządu Republiki Polskiej w Lublinie.

Na terenie Królestwa Polskiego działały także regionalne reprezentacje stronnictw lewicy niepodległościowej, podporządkowane KPSD. Jedną z nich była Okręgowa Komisja Porozumiewawcza Stronnictw Niepodległościowych w Kielcach. Kontynuowała ona działalność Okręgowej Rady Narodowej Ziemi Kieleckiej - reprezentacji politycznej działającej w latach 1915-1917 i podporządkowanej kolejno Komitetowi Naczelnemu Zjednoczonych Stronnictw Niepodległościowych i Centralnemu Komitetowi Narodowemu. OKPSN prowadziła prace polityczne na terenie byłej guberni kieleckiej i skupiała przedstawicieli PPS, PSL, PNN, POW i LKP PW. Czołowymi działaczami Komisji Okręgowej byli: Tadeusz Herfurt (POW), Tadeusz Janicki (POW), Stefan Jasiński (PNN), Franciszek Loeffler (PPS), Wanda Filipkowska (LKP PW), Mikołaj Pajdowski (PSL), Stanisław Sobierajski (PPS).

Działalność Komisji Porozumiewawczej Stronnictw Demokratycznych jak i struktur jej podporządkowanych nie doczekała się jak dotychczas odrębnej monografii. Wynika to przede wszystkim z faktu szczupłej i bardzo rozproszonej bazy źródłowej do tego tematu. Stąd też zachowane archiwalia mają dużą wagę w poznaniu dziejów lewicy niepodległościowej w ostatnim okresie I wojny światowej. Prezentowany materiał zawiera protokoły z dwóch zjazdów Okręgowej Komisji Porozumiewawczej Stronnictw Niepodległościowych odbytych

1 i 18 listopada 1917 roku w Kielcach, a także projekt statutu Związku Demokratycznego Ziemi Kieleckiej - stanowiący załącznik do protokołu z 18 XI 1917 roku.

Ingerencje wydawcy zostały zaznaczone w tekście. Poprawki redakcyjne dotyczyły głównie uwspółcześnienia pisowni oraz przekształcenia równoważników zdań.

1. Protokół Zjazdu Okręgowej Rady Ziemi Kieleckiej w dniu 1 listopada 1917 w Kielcach¹

Zjazd o godz. 10³⁰ otworzył ob. [Franciszek] Loeffler proponując wybór przewodniczącego. Wybrano ob. Loefflera na przewodniczącego, który powołał na asesorów: ob. [Antoniego] Łuszczewskiego, [Stanisława] Kuleszę, [Wandę] Filipkowską, [Kazimierę] Grunertównę, na sekretarza ob. [Jana] Bosaka.

Zatwierdzono następujący porządek dzienny: 1. referat polityczny, 2. dyskusja, sprawozdanie delegatów prowincjonalnych, interpelacje i zapytania, 3. sprawy organizacyjne, dyskusja, 4. wolne wnioski.

1. Sytuacja polityczna - referuje ob. [Tadeusz] Janicki. Treść przemówienia:

Omawia działalność [Tymczasowe] Rady Stanu i jej rozwiązanie. Jego zdaniem instytucją kontynuującą prace TRS jest jej Komisja przejściowa². W ostatnim czasie zdecydowanie uległa ożywieniu działalność C[entrum] N[arodowego]³ i Z[jednoczenia] L[udowego]⁴. Mówca omawia stanowisko prawicy w stosunku do prac państwowo-twórczych. Następnie

¹ Protokół jest przechowywany w: Biblioteka WSP w Kielcach, Papiery Władysława Koterskiego-Spalskiego, (rękopis) t. I s. 34, 35, 38; W zjeździe uczestniczyło 37 działaczy - byli to: Tadeusz Bogusławski, Jan Bosak, Włodzimierz Dąbrowski, Stefania Działakówna, Stanisław Gradys, Wanda Filipkowska, Kazimiera Grunertówna, Tadeusz Janicki, Stefan Jasiński, Aleksander Kaczorowski, Zygmunt Koterski, Stanisława Kozińska, Tadeusz Królikowski, Stanisław Kulesza, Franciszek Kura, Eugenia Kurnatowska, Zofia Kurnatowska, B. Laskowski, Feliks Lewandowski, Franciszek Loeffler, Antoni Łuszczewski, Alina Marcinkowska, Bogusław Miziałek, Nauke-Nawrocki, Wincenty Nawrot, Mikołaj Pajdowski, Tadeusz Polcar, Jan Pluta-Kosiński, Piotr Rogowski, Piotr Sobczyk, Marek Suliga, Tadeusz Szeller, Jan Tabor, Taszecki, Ignacy Wędlichowski, „Witold”, Stanisław Zarębski.

² Tymczasowa Rada Stanu została powołana 6 XII 1916 przez okupacyjne władze niemieckie i austro-węgierskie jako namiastka przedstawicielstwa społeczeństwa polskiego. Jej marszałkiem został Wacław Niemojowski. TRS miała tylko funkcje opiniotwórcze, starała się maksymalnie rozszerzać swoje kompetencje, co powodowało ciągłe kolizje z władzami okupacyjnymi. W jej skład wchodziło 25 członków - 6 związanych z CKN, 5 z Ligą Państwowości Polskiej, 10 bezpartyjnych, 4 z małymi partiami prawicy. Kresem działalności TRS stał się kryzys przysięgowy i opuszczenie jej przez Józefa Piłsudskiego i jego zwolenników. Po poddaniu się TRS do dymisji 26 VIII 1917 została utworzona Komisja Przejściowa TRS - która kontynuowała prace związane z przygotowaniem do życia centralnych organów administracji państwowej.

³ Centrum Narodowe (CN) - początkowo była to powstała 17 VI 1917 reprezentacja polityczna skupiająca aktywistyczne ugrupowania Królestwa: Ligę Państwowości Polskiej, Stronnictwo Polskiej Demokracji i Zjednoczenie Ludowe oraz bezpartyjnych. Na jego czele stała Tymczasowa Rada Naczelna (jej prezesem był Aleksander Drucki-Lubecki). CN postulowało utworzenie w oparciu o państwa centralne monarchii polskiej z silnym rządem i armią. Latem 1917 CN opuściły stopniowo wszystkie tworzące je partie - w rezultacie zostało przekształcone w jeszcze jedno ultraktywistyczne stronnictwo - głoszące konieczność oparcia się o Niemcy i Austro-Węgry wobec zagrożeń jakie niesła ze sobą rewolucja rosyjska. W tym czasie pod względem społecznym skupiało głównie ziemian. Czołowymi działaczami byli Maciej Radziwiłł, Adam Ronikier i Alfons Parczewski. CN posiadało w tym czasie wpływy w guberni kieleckiej i radomskiej.

⁴ Zjednoczenie Ludowe (ZL) powstało w II 1917 w Królestwie Polskim z inspiracji działaczy chłopskich związanych z NKN i Ligą Państwowości Polskiej. Skupiało bardziej umiarkowane i zachowawcze elementy wsi Królestwa. Prezesem Zarządu Głównego był Jan Sadlak, zaś jego Rady Naczelnej - ksiądz Wacław Bliziński. ZL popierało zarówno TRS jak i RR - stąd prowadziło politykę aktywistyczną.

zapoznaje obecnych z zasadami Patentu 12 września⁵, a także celem tegoż w stosunku do Koalicji. Równolegle następują represje w Warszawie w stosunku do zwolenników Komendanta. Dalej mówca omawia wizytę [Zdzisława] Lubomirskiego w Wiedniu - żądania tegoż i warunki wejścia do R[ady] R[egencyjnej]. Warunki generał-gubernatora warszawskiego [Hansa] Beselera. Ustępstwa kandydatów na regentów spowodowane zaszachowaniem [Adamem] Ronikiem i postawą [Wojciecha] Rostworowskiego. W efekcie zgoda Lubomirskiego na wejście do R. R. bez określenia warunków⁶. Następnie omawia odezwę R[ady] R[egencyjnej] oraz stanowisko lewicy do R. R.⁷. Porusza też sprawę amnestii dla internowanych legionistów.

Dyskusja. Zabierali głos:

Ob. [Wanda] Filipkowska - Zdaniem mówczynie brak materiału do wydania sądu o R[adzie] R[egencyjnej]. Konstatuje brak entuzjazmu ze strony lewicy. Jej zdaniem R[ada] R[egencyjna] przychodzi na warunkach gorszych niż [Tymczasowa] R[ada] S[tanu]. Podkreśla iż na ten stosunek zasadniczo wpływa sprawa Komendanta [Piłsudskiego] i Legionów. Niemcy stwarzają fakty łudzące, takim może być że przy Lubomirskim stoi zawsze warta przy łożu. Odczytuje list od internowanych w Szczypiornie. Omawia stosunek [Aleksandra] Kakowskiego, [Zdzisława] Lubomirskiego i [Józefa] Ostrowskiego do Szczypiorna. Omawia intronizację Rady Regencyjnej i udział zaprzysiężonych legionistów w niej.

Ob. [Antoni] Łuszczewski - Proponuje zakończyć dyskusję, organizowanie zebrań i wieców, wysyłanie żądań do R[ady] R[egencyjnej].

Ob. „Witold” - Analizuje skład R[ady] R[egencyjnej]. Mówca wykazuje brak cech demokratycznych w R. R. Widzi w tej instytucji wyłącznie chęć oparcia się o okupantów (przykładem niech będzie [Adam] Tarnowski). Stąd uważa, że rezerwa nasza wobec niej będzie krótkotrwała.

Dyskusja zostaje zamknięta.

2. Sprawozdania delegatów prowincjonalnych.

Ob. [Antoni] Łuszczewski (pow. pińczowski) - uważa, że robota niepodległościowa idzie dosyć żywo, pomimo przeszkód stawianych przez władze. Odbyły się obchody kościuszkowskie.

Ob. [Włodzimierz] Dąbrowski (pow. stopnicki) - podkreśla, że stosunek duchowieństwa jest do naszych prac wrogi.

⁵ Chodzi o reskrypt cesarza austriackiego i niemieckiego z 12 IX 1917 oraz wydanym na jego podstawie patent generałów gubernatorów warszawskiego i lubelskiego powołujący Radę Regencyjną.

⁶ Rada Regencyjna (RR) została ustanowiona 12 IX 1917 przez władze niemieckie i austriackie jako najwyższa władza państwowa w Królestwie Polskim do czasu powołania króla lub regenta. W skład rady powołano Aleksandra Kakowskiego, Zdzisława Lubomirskiego i Józefa Ostrowskiego. 3 I 1918 Rada wydała dekret o tymczasowej organizacji władz naczelnych w Królestwie, a 4 II 1918 ustawę o Radzie Stanu - jako organie ustawodawczym. Wybory do niej jako niedemokratyczne zbojkotowały stronnictwa lewicy niepodległościowej. W okresie swej działalności RR powołała trzy kolejne rządy - Jana Kucharzewskiego, Jana Kantego Steczkowskiego i Józefa Kucharzewskiego. Od początku jej polityka była uzależniona od Niemiec i Austro-Węgier. Po podpisaniu przez państwa centralne traktatu pokojowego w Brześciu z Ukrainą i Rosją straciła resztki autorytetu. W listopadzie przekazała pełnię władzy cywilnej i wojskowej na rzecz Józefa Piłsudskiego.

⁷ Zob. *Oświadczenie Partii Niezawisłości Narodowej, PPS, PSL i Zjednoczenia Stronnictw Demokratycznych w sprawie patentu o powołaniu z 12 IX 1917 o powołaniu Rady Regencyjnej*, wyd. *Powstanie II Rzeczypospolitej. Wybór dokumentów 1866 - 1925*, pod red. H. Janowskiej i T. Jędruszczyka, Warszawa 1981, s. 355.

Ob. [Jan]Tabor (pow. miechowski) - Na terenie powiatu szczególnie szybko postępuje praca Polskiego Stronnictwa Ludowego. Stosunek włościan do R[ady] R[egencyjnej] jest obojętny.

Ob. [Mikołaj]Pajdowski (pow. kielecki) - stan pracy organizacyjnej bardzo słaby. Pewne wpływy w powiecie ma PPS i PSL. Wrogi stosunek duchowieństwa do prac niepodległościowych. Zasilanie się życiem z Kielc. U chłopów występuje brak uświadomienia oraz czekanie na inicjatywę z góry. Na terenie powiatu daje znać o sobie robota C[entrum] N[arodowego], którego działacze pomagają w organizowaniu Z[jednoczenia] L[udowego]. Na razie próbujemy także działać w kierunku powstawania rad gminnych.

Ob. [Franciszek] Loeffler zadaje pytanie - na ile chłopci orientują się w sprawie R[ady] R[egencyjnej] i jaki mają stosunek do biskupa⁸.

Ob. [Mikołaj] Pajdowski (pow. kielecki) - odpowiada, że stosunek polega na niezdawaniu sobie sprawy. Co do biskupa chłopci podchodzą do jego działań bezkrytycznie. Jedynie w bliższych okolicach Kielc występuje większy krytycyzm. Jeżeli chodzi o władze gminne - to składają się one pisarzy i wójtów - ludzi starej daty - jest to materiał słaby, bojący się podejmować inicjatywy. Stąd też prenumerata pism ludowych przez gminy jest prawie niemożliwe.

Ob. [Bogusław] Miziałek (z północnej części pow. włoszczowskiego) - Prace niepodległościowe postępują, jednak daje się odczuwać brak instruktora P[olskiego] S[tronnictwa] L[udowego], któryby wspomógł działalność tej partii.

Ob. [Piotr] Sobczyk (pow. jędrzejowski) - Praca organizacyjna stoi w powiecie silnie. Występuje chęć wystąpień na zewnątrz. Zorganizowano obchód kościuszkowski. Następuje proces organizowania przez Polskie Stronnictwo Ludowe kółek rolniczych. Tworzone są Rady gminne, do których wchodzimy. W powiecie miechowskim zabroniono zakładania rad gminnych, natomiast w powiecie jędrzejowskim władze inicjują powstawanie rad gminnych.

Po przerwie posiedzenie wznowiono o godz. 6⁰⁰ wieczór.

Ob [Franciszek] Loeffler - referuje sprawę Central Zbożowych i Kr[ajowej] R[ady] Gosp[odarczej]⁹. Na pow. kielecki naznaczono 100 wagonów zboża do dostawy. Rekwizycje zastosowano z powodu kategorycznej odmowy dostawy zboża przez producentów. Konferencja w Lublinie.

Ob. [Mikołaj] Pajdowski - imieniem PSL oświetla sprawę K[rajowej] R[ady] G[ospodarczej] Przy powstaniu K. R. G. nie uwzględniono żądań PSL, stąd nasze stanowisko jest krytyczne i wrogie.

Ob. [Tadeusz] Szeller - odpowiada. Uważa, że nastąpiło oddanie Central w ręce żydowskie, zaś Kr[ajowa] R[ada] G[ospodarcza] przede wszystkim stara się o zaaprowizowanie ludności, później zaś wojska w kraju.

⁸ Chodzi oczywiście o Augustyna Łosińskiego (1867 - 1937), w latach 1910 - 1937 był biskupem kieleckim, był zwolennikiem endecji i zdecydowanym przeciwnikiem lewicy niepodległościowej, którą starał się zwalczać w miarę swoich możliwości.

⁹ Krajowa Rada Gospodarcza powstała 25 VI 1917 roku rozporządzeniem Generalnego-Gubernatorstwa Lubelskiego. W jej skład weszli przedstawiciele organizacji ziemiańskich, prezydenci większych miast i reprezentanci komitetów ratunkowych. Nadzór nad działalnością KRG sprawowało dwóch komisarzy GGL, którzy mieli prawo zawiesić każdą jej uchwałę. KRG miała za zadanie dopomóc władzom okupacyjnym w kontaktach z przedstawicielami polskich sfer gospodarczych. Wraz z nią powołano do ściągania i rozdziału zapasów płodów rolnych trzy centrale: Polską Centralę Zbożową (miała ustalać wysokość i realizację kontyngentu zbożowego), Polską Centralę Rolniczą (dla roślin strączkowych i wszelkiego rodzaju nasion z wyjątkiem nasion oleistych), Polską Centralę Pasz (dla siana, koniczyny i słomy). Dla Central także powołano komisarzy z ramienia GGL nadzorujących ich działalność.

Ob. [Jan]Tabor - Jego zdaniem należy przeprowadzić demokratyzację K. R. G. Jako środek do osiągnięcia tego celu należy propagować opór bierny.

Ob. [Stanisław] Kulesza - Wina za całą sytuację spada na K[rajową R[adę] G[ospodarczą], bowiem propozycje PSL zostały odrzucone.

Na tym dyskusję zamknięto.

3. Sprawy organizacyjne

Ob. [Franciszek] Loeffler - referuje ogólnie, proponując odłożyć dyskusję szczegółową na następne zebranie. Konieczność zmiany ustroju organizacyjnego jest wymuszona przez rozwiązanie C[entralnego] K[omiteu] N[arodowego]. Mówca podkreślił, że część prac należy kontynuować poprzez organizację legalną.

Ob. [Stanisław] Kulesza - proponuje powziąć pewne dyrektywy w stosunku do udziału w sejmikach powiatowych.

Ob. [Mikołaj] Pajdowski - zaznacza, że sprawa ta nie jest zdecydowana jeszcze przez PSL. W Lubelskim stosunek chłopów do sejmików powiatowych jest wrogi i toczy się walka.

Uchwalono datę następnego zjazdu na 18 listopada, o godz. 2⁰⁰ po południu.

4. Wolne wnioski

Ob. Jan Bosak odczytuje okólnik biskupi do duchowieństwa.

2. Protokół Zjazdu Okręgowej Komisji Porozumiewawczej Stronnictw Niepodległościowych w dniu 18 XI 1917¹⁰

Zjazd zagał ob. [Franciszek] Loeffler proponując wybór przewodniczącego, na co uczestnicy jednogłośnie powołali ob. Loefflera prosząc go o przyjęcie przez niego przewodnictwa. Po objęciu przez niego przewodnictwa ze swej strony powołał do Prezydium obywateli: [Jana] Bukowskiego, [Kazimierza] Jęczmyka, [Tadeusza] Szellera, [Stanisława] Kuleszę, [Antoniego] Łuszczewskiego i [Jana]Tabora, na trzymającego pióro E[dmunda] Padechowicza.

Porządek dzienny ustalono w następujący sposób:

1. referat polityczny, 2. zapytania, 3. sprawy organizacyjne, 4. wybory do Sejmików Powiatowych, 5. Dyskusja, 6. Uchwały Zjazdu.

¹⁰ Biblioteka WSP w Kielcach, Papiery Władysława Koterskiego-Spalskiego, (rękopis) t. I s. 40 -43; W zjeździe wzięło udział 77 działaczy. Byli to: Jan Bajalek, Jan Baran, Bolesław Bernhard, Tadeusz Bogusławski, Zdzisław Bordas, Jan Bosak, Adam Bryła, Jan Bukowski, Stanisław Ceksza, Adam Celejowski, Jan Chrabąszcz, Jan Czyż, Marcin Dominek, Antoni Dudek, Stefania Działakówna, Michał Dzierżak, Zofia Fularska, Czesław Gliński, Kazimiera Grunertówna, Tadeusz Herfurt, Tadeusz Janicki, Kazimierz Jęczmyk, P. Kamiński, Antoni Kłodawski, Jan Kociarski, Wincenty Konarski, Jan Kondek, W. Korupczyńska, Zygmunt Koterski, Leon Kozłowski, Bolesław Koźlicki, Tadeusz Królikowski, Stanisław Kulesza, Franciszek Kura, Eugenia Kurnatowska, Zofia Kurnatowska, Stanisław Lichowski, Franciszek Loeffler, Jadwiga Loeffler, Antoni Łuszczewski, Franciszek Madejski, Ignacy Matyja, Władysław Michalczyk, Władysław Mraskiewicz, Henryk Murynowski, Franciszek Nazarowski, Stefan Nowaczek, Stefania Olędzka, Edmund Padechowicz, Mikołaj Pajdowski, Jerzy Paszkowski, Halina Pławińska, Tadeusz Polcar, Julia Rajnowska, Mieczysław Rdzawicz, Karol Rutkiewicz, Wincenty Rydzy, Jan Siłęk, Jan Skieborowski, Jan Skrzypek, Stanisław Sobierajski, Jan Sokołowski, Marek Suliga, Antoni Ślizowski, Stelmachowski, Surnoslowski, Tadeusz Szeller, Jan Szydłowski, Jan Tabor, Jerzy Więckowski, Józef Wrona, Józef Zajęczkowski, Henryk Zarzycki, Stefan Żarnowiecki, Jadwiga Żuchowska, „Marcin”.

Uchwały Zjazdu¹¹

1. Po zatwierdzeniu porządku dziennego przewodniczący udzielił głosu ob. [Tadeuszowi] Janickiemu który wypełniając punkt pierwszy porządku dziennego oświecił stanowisko Rady Regencyjnej w sprawie rokowań z Berlinem jako niezdecydowane, a w każdym razie widać z tego, że Rada Regencyjna staje na martwym punkcie swej działalności. Podkreśliwszy dziwne stanowisko w sprawie wojska dostatecznie umotywował potrzebę udziału Komendanta Piłsudskiego, zaznaczył, że żadna Rada Stanu nawet składająca się z pięćdziesięciu członków nic tu nie pomoże. Jedynym wyjściem jest zwołanie Sejmu.

2. Po zakończeniu tego referatu ob. [Kazimierz] Jęczmyk postawił referentowi zapytanie w sprawie projektu konstytucji opracowanego przez prof. [Zygmunta] Cybichowskiego¹².

Po udzieleniu wyczerpującej odpowiedzi przez referującego Przewodniczący udzielił głosu ob. [Leonowi] Kozłowskiemu, który uzupełniając przemówienie poprzedniego referenta zaznaczył, że wybór osób do Rady Regencyjnej jest dalszym ciągiem przewlekania sprawy budowy Państwa Polskiego. Ze Niemcom nie chodzi o budowę lecz uspokojenie opinii publicznej. Zaznaczywszy, że sprawa polska zawsze cierpiała wówczas kiedy państwa centralne dokonywały zwycięstw. Sprawa polska została rozwiązana już w gabinetach państw centralnych - zaborców Polski. I na to znów jest jedyny sposób - to jest zmuszenie Rady Regencyjnej do bezwzględnej opozycji i zaznaczanie przy każdej sposobności, że tylko sprawa polska postawiona jasno i zdecydowanie może uratować honor narodu i doprowadzić do oczekiwanego zwycięstwa.

Następnie zabrał głos ob. [Antoni] Łuszczewski. Zaznaczywszy na wstępie, że lud jest fundamentem na którym należy budować państwo demokratyczne podkreślił udział Legionów i Komendanta Piłsudskiego oraz tych czynników które opowiedziały się przy obozie niepodległościowym. W dalszym ciągu swego przemówienia scharakteryzował członków Rady Regencyjnej z czego wynikało, że nie dają oni rękoma do budowy państwa polskiego. Po czym zaznaczył walkę jaka się toczy na prowincji, skutkiem akcji ks. biskupa Łosińskiego, podkreślając odporność członków wszystkich organizacji wykazujących swoją tężyznę i moc.

Ob. [Michał] Dzierżak przedłużając przemówienie przedmówcy zaznaczył, że robota niemiecka jest niczym innym jak tylko udowodnieniem, że Rada Regencyjna bez aprobaty narodu nie powinna brać na siebie ofiarowanego przez obcych zadania.

Ob. [Marcin] Dominek zaznacza w swoim przemówieniu, że Rada Regencyjna może liczyć na poparcie mas ludowych o ile będą wypełnione najważniejsze postulaty.

3. Po wyczerpaniu się dyskusji ob. [Franciszek] Loeffler złożył przewodnictwo zjazdu w ręce ob. [Antoniego] Łuszczewskiego i zabrał głos w sprawach organizacyjnych. Powiedział też, że to wszystko co się wokoło nas dzieje odpycha lud od udziału w rządach. Rada Regencyjna idzie na ugodę tak z okupantami jak i z czynnikami które zawsze lud

¹¹ Znana jest także 2 wersja porządku dziennego zebrania odbytego 18 listopada 1917 r.

1. Zagajenie, 2. Wybór przewodniczącego zebrania, Referat polityczny (opuszczone), 3. Sprawy organizacyjne, a) kwestia zorganizowania jawnej placówki gospodarczo-politycznej, komitety demokratyczne wiejskie - komitety gminne, komitety demokratyczne miejskie - komitety powiatowe, Okręgowy Komitet Demokratyczny, Związek Demokratyczny Ziemi Kieleckiej, Rada Związku Demokratycznego Ziemi Kieleckiej - zebrani wszyscy są za organizacją Związku, b) organ Rady - tygodnik, 4. Lista obecnych - zobowiązania zbiorowe - Biblioteka WSP w Kielcach, Papiery Władysława Koterskiego-Spalskiego, (rękopis), t. IV s. 45.

¹² Chodzi o przygotowany w ramach Komisji Sejmowo-Konstytucyjnej TRS projekt konstytucji Królestwa Polskiego przygotowany głównie przez prof. Zygmunta Cybichowskiego i Józefa Buzka.

ciemieżyły. Wszystko to dzieje się bez udziału ludu, a to skutkiem złej organizacji. Należy się więcej skupić i lepiej zorganizować. Dziś już czas jest zorganizować się by umieć, by wydobyć z siebie tę moc i siłę jaka charakteryzuje silną organizację. Jest Polskie Stronnictwo Ludowe, które prowadzi szeroką pracę na wsi. Jest Polska Partia Socjalistyczna pracująca w miastach. Jest Polska Organizacja Wojskowa, które ma jednak specjalne cele. Jest Tow. Sportowe „Piechur”¹³, lecz nie jest to o co chodzi. Mam tutaj na myśli połączenie wszystkich organizacji w jedną całość na ogólnej platformie. Chodzi mianowicie o wytworzenie silnej organizacji broniącej interesów ludu polskiego. Mówca przedstawia projekt powołania Związku Demokratycznego ludności pracującej Ziemi Kieleckiej. Związek ten składałby się z kół, na czele których będzie stała Rada Okręgowa Ziemi Kieleckiej. Jeżeli obejmiemy wszystkie placówki pracy czy to politycznej, ekonomicznej i gospodarczej będziemy mogli szybciej dojść do upragnionego celu. W przeciwnym razie będzie nas obalenie tego systemu bardzo drogo kosztować. Następuje odczytanie Statutu Organizacji Związku... [patrz dokument nr 3]¹⁴.

Po odczytaniu Statutu ob. [Leon] Kozłowski zgadza się na stworzenie jawnej organizacji, jednak sądzi, że usiłowania do legalizacji tego związku spełzną na niczym. Chodzi mu również o skrócenie Statutu i stawia wniosek aby zebranie uchwaliło wniosek polecający prezydium wypracowanie ustawy i podanie jej do zalegalizowania.

W dalszej dyskusji ob. [Stanisław] Kulesza postawił wniosek wybrania kilku osób do komisji, która w sprawie założenia Związku porozumie się z zarządami stronnictw niepodległościowych. Wniosek ten upadł.

Po czym ob. [Franciszek] Loeffler przedstawił drugi mający na myśli przekazanie tej sprawy Komisji Porozumiewawczej Stronnictw Niepodległościowych w Kielcach, który jednogłośnie przyjęto.

4. Następnie sprawa wyborów do Sejmików Powiatowych¹⁵. Referent ob. [Jan] Bosak odczytuje ogłoszenie Komendy Powiatowej w sprawie wyborów i zapytuje jakie stanowisko zająć powinny stronnictwa niepodległościowe w tej sprawie.

W odpowiedzi zabrał głos ob. [Stanisław] Kulesza i wyjaśnia, że członkowie tych sejmików wyjdą z wyborów, że organizacja cała szwankuje, nie ma rady - chodzi tylko o to aby weszli tam ludzie dla nas najdogodniejsi. W tym celu należy dołączyć starań aby jak najwięcej było ludzi ze Stronnictwa Ludowego.

Porządek dzienny został wyczerpany i przewodniczący zebranie zakończył.

Prezydium: Fr[anciszek] Loeffler, Antoni Łuszczewski, Stanisław Kulesza, Jan Tabor
Sekretarz: Edmund Padechowicz.

¹³ Towarzystwo Sportowe „Piechur” - legalnie działające stowarzyszenie na terenie okupowanego przez państwa centralne Królestwa Polskiego. Powstało w końcu 1916 roku na zjeździe w Warszawie jako konkurencyjne dla „Sokoła” towarzystwo sportowe. Formalnie miało rozwijać tężyznę fizyczną oraz przygotowywać wojskowo swoich członków. Faktycznie koła towarzystwa stanowiły legalne ekspozytury działającej w konspiracji Polskiej Organizacji Wojskowej.

¹⁴ W inicjatywie powołania legalnej organizacji widać wyraźnie chęć utrzymania dotychczasowego dorobku działającej w latach 1915 - 1917 półlegalnej Okręgowej Rady Narodowej Ziemi Kieleckiej.

¹⁵ 17 IX 1917 roku General-Gubernatorstwo Lubelskie wydało rozporządzenie o ustanowieniu samorządu powiatowego, a w 5 X 1917 ordynację wyborczą do sejmików powiatowych. Wzorowano się na podobnych rozporządzeniach władz okupacji niemieckiej ze stycznia i października 1916 roku, jednakże kompetencje sejmików powiatowych w strefie austro-węgierskiej były nieco szersze. Ponadto, w okupacji austriackiej wprowadzono Wydziały Powiatowe, wybierane przez sejmiki i będące jego organami wykonawczymi. Ordynacja do sejmików uprzywilejowywała przede wszystkim ziemiaństwo i inne bogatsze grupy społeczne, stąd protesty takich ugrupowań jak PSL - „Wyzwolenie” i PPS.

3. Projekt Statutu Związku Demokratycznego Ziemi Kieleckiej z 18 XI 1917¹⁶

§ 1. Związek Demokratyczny jest organizacją międzypartyjną mającą na celu złączenie członków wszystkich ugrupowań demokratycznych niepodległościowych we wspólnej działalności zmierzającej w kierunku przygotowania szerokich mas ludności miejskiej i wiejskiej do samodzielnego, twórczego współdziałania we wszystkich dziedzinach pracy narodowej

§ 2. Ze środków do tego celu prowadzące Związek uważa:

- a) organizowanie najszerzych mas ludności miejskiej i wiejskiej pod hasłem udziału tychże w pracach narodowych, kulturalnych i ekonomicznych,
- b) usystematyzowanie badania życia miast i wsi oraz rozpoznanie jego potrzeb i braków,
- c) zaznajomienie się z instytucjami samorządowymi miast i wsi, poznanie ich celów i prac,
- d) powoływanie do życia wszelkich nowych instytucji, związanych z potrzebami ludności,
- e) wytworzenie silnej reprezentacji i obrony interesów ludu pracującego miejskiego i wiejskiego.

§ 3. Aby spełnić swe zadania Związek Demokratyczny Ziemi Kieleckiej:

- a) organizuje w miastach, osadach i wsiach Ziemi Kieleckiej koła związkowe z podziałem ich czynności na sekcje: 1) organizacyjno-gospodarczą, 2) administracyjno-finansową, 3) kulturalno-oświatową, 4) prasową, 5) dobroczynno-zapomogową, 6) społeczną i inne,
- b) urządza dla swych członków i wprowadzonych gości prelekcje, odczyty i pogadanki,
- c) występuje do władz z projektami dotyczącymi spraw społecznych, narodowych i gospodarczych,
- d) propaguje żywym i drukowanym słowem wśród najszerzych warstw ludności potrzeby samorządu i udziału ludu pracującego w życiu i instytucjach narodowych,
- e) urządza kursy specjalne i ogólnokształcące, organizuje kółka rolnicze, kooperatywy, itp.,
- f) współdziałała w zakładaniu szkół elementarnych, rolniczych, ogrodniczych, rzemieślniczych, itp.,
- g) wydaje czasopismo pn. Demokratyczna Ziemia Kielecka,
- h) organizuje wycieczki, mające na celu zaznajomienie uczestników z życiem, kulturą i przemysłem kraju,
- i) ogłasza konkursy na dzieła oświatowe i ekonomiczne, udziela porad i fachowej pomocy przy zakładaniu instytucji gospodarczych,
- j) zwołuje zjazdy,
- k) organizuje patriotyczne obchody narodowe w miastach i wsiach Ziemi Kieleckiej.

§ 4. Członkiem Związku może być każda osoba pełnoletnia narodowości polskiej, wprowadzona przez dwóch członków Związku i przyjęta przez Zarząd Koła.

§ 5. Członkowie Koła dzielą się na członków założycieli, członków rzeczywistych i członków wspierających:

- a) członek założyciel - wpłaca jednorazowo na przedwstępne koszty organizacyjne Związku i ma obowiązek organizowania kół i przyciągania nowych członków. Po zorganizowaniu

¹⁶ Biblioteka WSP w Kielcach, Papiery Władysława Kisterskiego-Spalskiego, (rękopis) t. I s. 85 –87.

Związku zostaje on zrównany w prawach i obowiązkach z członkiem rzeczywistym i jak on opłaca składką miesięczną.

b) członek rzeczywisty - obowiązany jest brać udział czynny i nieustanny w pracach Związku, stosować się do wskazówek i instrukcji Zarządu, obowiązany jest przy tym opłacić (...) koron wpisowego i (...) koron składki miesięcznej.

c) członek wspierający - popiera prace Związku, przede wszystkim pieniądze, opłacając regularnie (...) koron składki miesięcznej. Po za tym obowiązany jest do moralnego i fizycznego popierania prac Związku w miarę swych sił i możliwości.

Wszyscy członkowie bez różnicy kategorii mają głos decydujący na Zebraniach Związku i mogą być wybierani do jego władz o ile nie zalegają w opłaceniu składek.

§ 6. Związek rozciąga swoją działalność na całą Ziemię Kielecką.

§ 7. Koło Związkowe w miastach i osadach aby mogło zacząć funkcjonować, musi liczyć przynajmniej (...) członków, Koło wiejskie przynajmniej (...) członków.

§ 8. Na czele Koła stoi Zarząd składający się z 3 członków: Przewodniczącego, Skarbnika i Sekretarza.

§ 9. Na czele Związku stoi Rada Okręgowa Związku Demokratycznego Ziemi Kieleckiej w skład której wchodzi wszyscy przewodniczący poszczególnych Kół Związku i delegaci w ilości (...) od kół miejskich i (...) od kół wiejskich. Rada wybiera spośród siebie Prezydium składające się z: Przewodniczącego, jego zastępcy, Sekretarza, Skarbnika i (...) Radnych pełniących funkcje zastępców Sekretarza i Skarbnika, gospodarza lokalu, bibliotekarza, organizatorów objazdowych itp.

§ 10. Istotnym kontrolerem i kierownikiem działalności Związku jest ogólne Zebranie Członków Związku.

§ 11. Zebranie ogólne zwyczajne zbiera się raz na kwartał. Zwołuje je Rada Okręgowa. Jest ono prawomocne jeżeli składa się przynajmniej z połowy członków Związku. Jeżeli Zebranie nie dojdzie do skutku z powodu braku członków, to powtórnie zwołane zebranie będzie ważne bez względu na ilość przybyłych członków.

§ 12. Ogólne Zebranie: a) wybiera Komisję Rewizyjną i inne komisje jakie uzna za potrzebne. b) rozpatruje i zatwierdza wszelkie projekty działalności wpływające z celów Związku uchwała projekty zmian w ustawie, c) zatwierdza budżet Związku i reguluje działalność finansową, d) określa wysokość wpisowego i składek, e) zatwierdza regulaminy kół i sekcji Związku.

§ 13. Termin i porządek dzienny ogólnego zebrania winien być rozesłany zarządom kół przynajmniej na 2 tygodnie przed zebraniem.

§ 14. Uchwały na ogólnym zebraniu przechodzą zwykłą większością głosów, oprócz uchwał dotyczących zmiany ustawy i likwidacji Związku do prawomocności których wymagana jest ilość 2/3 głosów obecnych na zebraniu, posiadających prawo głosu.

§ 15. Zebranie ogólne nadzwyczajne mogą być zwoływane przez Radę Okręgową, lub na żądanie (...) członków związku. Zebranie nadzwyczajne winno być zwoływane najdalej w (...) dni po złożeniu żądania.

§ 16. Obowiązki Rady Okręgowej Związku Demokratycznego Ziemi Kieleckiej:

1. prowadzenie ksiąg kasowych Związku oraz protokołów posiedzeń,
2. zwoływanie zebrań ogólnych zwyczajnych i nadzwyczajnych,
3. prowadzenie korespondencji w sprawach Związku,
4. wykonywanie uchwał zebrań ogólnych,
5. wskazywanie kołom Związku prac wynikających z zadań Związku,
6. powoływanie Komisji do poszczególnych prac,
7. kontrolowanie działalności i kierownictwa w zastosowaniu do poszczególnych kół Związku,
8. składanie sprawozdań z działalności Związku,
9. zarządzanie sprawami i majątkiem

Związku, 10. finansowanie z funduszków Związku organu Związku, 11. opracowywanie regulaminów i instrukcji dla kół prowincjonalnych.

§ 17. Obowiązki członków Rady Okręgowej:

1. Przewodniczący - reprezentuje Związek, przewodniczy na zebraniach Rady, jak również na zebraniach ogólnych zwyczajnych i nadzwyczajnych, pilnuje wykonania uchwał, podpisuje korespondencję Rady. Przewodniczy na zebraniach kół prowincjonalnych, i ile jest na nich obecny.

2. Zastępca - dopomaga w pracy przewodniczącemu, zastępuje go na zebraniach, przewodniczy na sesjach sekcji i komisji.

3. Sekretarz - prowadzi korespondencję, podpisuje ją z przewodniczącym, prowadzi archiwum, księgę protokołów, dziennik wchodzący i wychodzący, rozsyła zawiadomienia o zebraniach, sporządza sprawozdania i w ogóle kieruje biurowością Rady.

4. Skarbnik - prowadzi książki kasowe, zbiera wpisowe, składki i inne dochody, wypłaca asygnaty podpisane przez przewodniczącego i jednego z członków Rady, projektuje dochody i ma pieczęć nad funduszami Związku. Daje sprawozdania kasowe raz na miesiąc. Sporządza projekt budżetu.

5. Gospodarz lokalu - pilnuje porządku w lokalu, zawiaduje służbą, czyni zakupy gospodarcze itp.

6. Bibliotekarz - kieruje czytelnią i księżnicą Związku, organizuje kolportaż wydawnictw Związku.

7. Radni kwalifikują kandydatów Związku, zastępują członków Rady ilekroć zachodzi tego potrzeba.

§ 18. Delegaci do Rady Związku wybierani są na rok jeden, po upływie którego mogą być wybrani ponownie.

§ 19. Zarządy Kół Związku wybierane są raz na kwartał, po upływie którego mogą być wybrane ponownie.

§ 20. Rada Okręgowa i Zarządy Kół dzielą się na Sekcje, które ze swej strony mogą powoływać Komisje do spraw szczególnych. Żaden czynny członek Związku bez bardzo poważnych powodów nie może się uchylić od pracy w Sekcji lub Komisji, będąc powołanym do niej.

§ 21. Komisja Rewizyjna składa się z 3 członków wybranych na rok jeden. Komisja Rewizyjna zobowiązana jest sprawdzać rachunkowość Związku, przynajmniej raz na kwartał, spisując o dokonanej rewizji protokół i zdając sprawę ze swoich czynności przed najbliższym ogólnym zebraniem.

§ 22. Wszystkie fundusze Związku centralizuje się w Kasie Głównej przy Radzie Okręgowej. W razie potrzeby, na przedłożenie Zarządu Koła następuje przelew funduszu w odpowiedniej sumie do Kasy Koła.

§ 23. Ilość członków Sekcji jest nieograniczona. Do Komisji natomiast musi wejść przynajmniej 3 członków Sekcji. Przewodniczący Sekcji daje sprawozdania z prac sekcji na Sesję Rady Związku. Po porozumieniu się z Radą Komisje mogą się uzupełniać przez dobieranie osób nie należących do Związku. Ważniejsze uchwały Komisji mogą być zatwierdzone przez Sekcję, w szczególnych zaś sprawach lub wątpliwych przez Radę Związku.

§ 24. Członkowie Rady i Zarządów Kół podziału mandatów dokonują między sobą na pierwszym zebraniu.

§ 25. Członkowie Rady, Zarządów Kół, Sekcji i Komisji Rewizyjnej i innych Komisji pełnią swe czynności bezinteresownie. Jedynie przejazdy i delegacje skuteczniają się na koszt Związku.

§ 26. Członkowie Związku mogą posiadać specjalne żetony, stwierdzające ich przynależność do Związku.

§ 27. Wstęp do lokalu Związku następuje po okazaniu legitymacji członkowskiej.

§ 28. Związek posiada własną pieczęć z napisem „Związek Demokratyczny Ziemi Kieleckiej”.

Kielce, dnia 18 listopada 1917

Informacje biograficzne dotyczące osób występujących w tekście

Hans Beseler - (1850 - 1921) generał pułkownik, uczestnik wojny niemiecko-francuskiej w latach 1870 - 1871. Od 1899 był generalnym kwatermistrzem niemieckiego Sztabu Generalnego, w latach 1910-1911 szefem korpusu inżynierii i pionierów, w 1912 został członkiem pruskiej Izby Panów. W latach 1915 - 1918 był generał-gubernatorem warszawskim.

Jan Bosak - Chłop, w okresie I wojny światowej działacz PSL - „Wyzwolenie” w pow. jędrzejowskim.

Jan Bukowski - Ziemianin, posiadał majątek Michałowice w pow. pińczowskim. Współzałożyciel a następnie działacz Narodowej Rady Okręgowej Ziemi Kieleckiej. Jednocześnie był przewodniczącym Rady Narodowej powiatu pińczowskiego.

Włodzimierz Dąbrowski - Ziemianin, posiadał folwark Zrecze, w gminie Chmielnik (pow. stopnicki). Współzałożyciel i działacz Narodowej Rady Okręgowej Ziemi Kieleckiej. Jednocześnie instruktor POW w pow. stopnickim.

Marcin Dominek - Chłop, pochodził ze wsi Migłowiec, pow. stopnicki. W okresie I wojny światowej działacz PSL - „Wyzwolenie” w pow. stopnickim.

Michał Dzierżak - Giser w odlewni Skibińskiego w Białogoni. W okresie I wojny światowej czołowy działacz PPS na terenie Białogonu. Był także działaczem Okręgowej Rady Narodowej Ziemi Kieleckiej a także instruktorem POW i Pogotowia Bojowego PPS.

Wanda Filipkowska - W latach 1915-1918 przewodnicząca okręgu kieleckiego Ligi Kobiet Pogotowia Wojennego oraz przewodnicząca inteligenckiego koła LK PW w Kielcach.

Kazimiera Grunertówna - W latach 1914-1918 działaczka Ligi Kobiet Pogotowia Wojennego w Kielcach

Tadeusz Janicki - W ok. I wojny światowej działacz PSL - „Wyzwolenie” i instruktor POW.

Kazimierz Jęczyk - Chłop ze wsi Rokitno (pow. włoszczowski). W okresie I wojny światowej działacz PSL - „Wyzwolenie” w powiecie włoszczowskim. W latach 1915 - 1917 jeden z czołowych działaczy Rady Narodowej w Szczekocinach.

Aleksander Kakowski - (1862 -1938), ksiądz, od 1913 arcybiskup metropolita warszawski, od 1918 roku kardynał. W latach 1917 - 1918 członek Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego.

Leon Kozłowski - Redaktor. Działacz Okręgowej Rady Narodowej Ziemi Kieleckiej, był jej delegatem na zjazdy Centralnego Komitetu Narodowego w Warszawie w 1916 roku. Jednocześnie aktywnie działał w POW.

Stanisław Kulesza - W okresie I wojny światowej działacz PSL - „Wyzwolenie” w powiecie miechowskim

Franciszek Loeffler - (1874 - 1919). W latach 1914-1918 czołowy działacz PPS w Kielcach. Między 1915 a 1917 był początkowo sekretarzem a potem przewodniczącym Narodowej Rady Okręgowej Ziemi Kieleckiej. Członek Centralnego Komitetu Narodowego

w Warszawie. Jednocześnie był instruktorem POW. W XI 1918 komisarz Rządu Ludowego w Lublinie na Kielce i powiat kielecki.

Zdzisław Lubomirski - (1865 -1943), książe, ziemianin, prawnik, polityk. Po wybuchu I wojny członek KNP potem prezes Centralnego Komitetu Obywatelskiego. Od 1915 był prezydentem Warszawy. W latach 1917 - 1918 członek Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego.

Antoni Łuszczewski - Mieszkał w Sokołowie (gm. Kije, pow. pińczowski. Od 1915 współorganizator a następnie członek Prezydium Narodowej Rady Okręgowej Ziemi Kieleckiej. Jako delegat Rady Okręgowej uczestniczył w zjazdach Centralnego Komitetu Narodowego w Warszawie. Był także w latach 1916 - 1917 jednym z czołowych działaczy Rady Narodowej Powiatu Pińczowskiego.

Bogusław Miziałek - Chłop z powiatu włoszczowskiego. Działacz PSL - „Wyzwolenie” i instruktor POW w pow. włoszczowskim.

Józef Ostrowski - (1850 - 1923), ziemianin, polityk konserwatywny, jeden z czołowych polityków Stronnictwa Polityki Realnej. W latach 1906 - 1911 był trzykrotnie posłem do Dumy, w 1907 przewodniczącym Koła Polskiego. Od 1915 ewoluował w kierunku aktywizmu. W latach 1917 - 1918 członek Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego.

Edmund Padechowicz - Nauczyciel, w okresie od 1915 do 1917 roku działacz Komitetu Narodowego w Koszycach w pow. pińczowskim.

Mikołaj Pajdowski - W okresie I wojny światowej działacz PSL - „Wyzwolenie”. Był członkiem Sekretariatu Komitetu Okręgowego PSL w Kielcach.

Adam Ronikier - (1881 - 1952) inżynier, polityk. W 1915 współtwórca Stronnictwa Narodowego. W 1915 decydująco przyczynił się do powstania Rady Głównej Opiekuńczej w Warszawie i od 1 I 1916 pełnił funkcję prezesa RGO. Od listopada 1916 członek Rady Narodowej w Warszawie. Od maja 1917 roku jeden z głównych założycieli Centrum Narodowego. W 1918 był przedstawicielem RR w Berlinie.

Wojciech Rostworowski - (1877 - 1952) ziemianin, prawnik, polityk o orientacji konserwatywnej. W 1915 współtwórca Stronnictwa Narodowego, w 1917 wszedł w skład TRS i pełnił w niej funkcję dyrektora Departamentu Spraw Politycznych, w 1918 został dyrektorem Departamentu Stanu (sprawy zagraniczne) w rządzie RR - Jana Kucharzewskiego.

Piotr Sobczyk - Chłop z Sobkowa, (pow. jędrzejowski). W okresie I wojny światowej działacz PSL - „Wyzwolenie” w powiecie jędrzejowskim.

Tadeusz Szeller - Nauczyciel w Bilczy (pow. kielecki). Instruktor POW i działacz Rady Narodowej gminy Dyminy. Członek Narodowej Rady Okręgowej Ziemi Kieleckiej.

Jan Tabor - Chłop z Bolesławia (pow. olkuski). W okresie I wojny światowej działacz PSL - „Wyzwolenie” na terenie pow. olkuskiego. Działacz Narodowej Rady Okręgowej Ziemi Kieleckiej i Rady Narodowej pow. Olkuskiego.

Adam Tarnowski - (1866 - 1946) - hrabia, ziemianin, polityk związany z konserwatywnymi krakowskimi, Tajny radca dworu austriackiego, dyplomata w służbie państwa austro-węgierskiego. Kilkakrotny kandydat RR na premiera - odrzucany przez władze niemieckie.

Jerzy Z. Pająk

SUMMARY

THE KIELCE CONGRESS OF CO-ORDINATING COMMISSION OF INDEPENDENT PARTIES, NOV. 1917

In June 1917 after dissolution of Central National Committee, in Warsaw, rose the new representation political of independent parties of Left - Co-ordinating Commission of Democratic Parties (KPSD). It had acted till the end of the First World War. In composition of the KPSD was included: Polska Partia Socjalistyczna, Polskie Stronictwo Ludowe - „Wyzwolenie”, Partia Niezawisłości Narodowej, Zjednoczenie Stronictw Demokratycznych, Polska Organizacja Wojskowa and Liga Kobiet Pogotowia Wojennego. The KPSD declared for procurement by Poland the full of independence and democratic character of future Polish state, so it was in opposition to German and Austrian-Hungarian authority, which was in power in the Polish Kingdom at that time. It also combated the institution, which was made with German and Austrian-Hungarian authority.

On area of the Polish Kingdom also worked the regional representations of independent parties of Left, which was subordinate to KPSD. One of them was a Okręgowa Komisja Porozumiewawcza Stronictw Niepodległościowych from Kielce, which conducted political work on ground of former the Guberniya of Kielce and concentrated the representatives of organisations of independent Left. The activity of KPSD, like as the structures, which was subordinate to it's, hasn't been waiting for individuality monograph. This fact is a result of slightly and very dispersion sources basis to this subject. This stuff is holding protocols from two congress of Okręgowa Komisja Porozumiewawcza Stronictw Niepodległościowych which was held in 1st and 18th of November 1917 in Kielce, and also the project of charter of the Democratic Connection of Kielce Land - it became the annex to protocols from 18th November 1917.